

LIKESTILLINGS- OG DISKRIMINERINGSNEMNDA

Postboks 8049 Dep

0031 Oslo

Tlf. 95196800/01

mail: post@diskrimineringsnemnda.no

hjemmeside: www.diskrimineringsnemnda.no

JUSTISDEPARTEMENTET	
30 JAN 2009	
SAKSNR:	200807079
AVD/KONT/BEL:	LOV / EO / TRK
DOKNR.	28
ARKIVKODE:	

Justisdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Oslo, 28. januar 2009

Deres ref. 200807079

Vår ref. 2008/104

Høring – inkorporering av kvinnediskrimineringskonvensjonen i menneskerettsloven

Det vises til departementets høringsbrev av 7. november 2008.

Likestillings- og diskrimineringsnemnda har følgende kommentar til framstillingen av Nemndas kompetanse i høringsnotatet punkt 5.2:

Justisdepartementet ser ut til å foreta et noe selektivt utdrag av Nemndas tolkning av egen kompetanse i sak 9/2006. Departementet viser kun til Nemndas vurdering av at håndhevingsorganene kan gi en uttalelse om et forhold isolert sett er i strid med en av diskrimineringslovene. Det vises her til følgende avsnitt i brev av 12. mai 2006 fra Nemndas leder som ble lagt til grunn i sak 9/2006:

Etter mitt syn vil likeledes nemnda også kunne gi uttalelse om et forhold isolert sett er i strid med en av diskrimineringslovene. Dette kan blant annet være en nødvendig del av lovtolkningsarbeidet, der det først konstateres en tilsynelatende motstrid mellom bestemmelser i diskrimineringslovene og annen lovgivning.

Dette er bare en del av Nemndas vurderinger av egen kompetanse. I sak 9/2006 slutter nemnda seg også til følgende avsnitt i brev av 12. mai 2006 fra Nemndas leder:

Etter mitt syn bør nemnda i sitt arbeid ta sikte på å håndtere det aktuelle lovverket i tråd med sin lovgitte kompetanse og de forutsetninger som er lagt for denne kompetansen i forarbeidene. Nemnda bør i dette arbeidet foreta en fullstendig fortolkning av de lovene den er satt til å håndheve og på dette grunnlag anvende lovene på de forholdene som ombudet legger fram for nemnda.

En fullstendig lovtolkning må innebære at Nemnda løser eventuelle motstridsspørsmål, ellers vil det ikke være mulig å slå fast om et forhold er ulovlig etter de lovene Nemnda er satt til å håndheve. Det vises til følgende vurderinger i sak 9/2006:

Gjennom diskrimineringsombudsloven § 1 har Stortinget gitt Likestillings- og diskrimineringsnemnda som oppgave å håndheve likestillingsloven, diskrimineringsloven, arbeidsmiljøloven kapittel 13 og fire diskrimineringsbestemmelser i boliglovene. Som ledd i denne oppgaven må nemnda ta stilling til om det påklagede forholdet er i strid med de lovene nemnda skal håndheve. Dette følger av diskrimineringsombudsloven § 7 og gjelder både når nemnda fatter bindende vedtak og når nemnda gir ikke-bindende uttalelser.

Om et forhold er i strid med lovene nevnt i diskrimineringsombudsloven § 1, kan først fastslås etter at nemnda har funnet en løsning på eventuelle motstridsspørsmål. Nemnda må ta stilling til om en av diskrimineringsbestemmelsene skal gå foran annen lovgivning, eller om annen lovgivning setter til side den aktuelle diskrimineringsbestemmelsen. En slik harmoniserende tolkning av forskjellige lover er noe annet enn å rette kritikk mot Stortingets lovgivningspolitiske vurderinger.

Motstridsspørsmålet må løses etter alminnelige tolkningsprinsipper, herunder presumsjonen for at norsk rett er i samsvar med Norges folkerettslige prinsipper og EØS-loven § 2 om konflikt mellom lovregler som gjennomfører EØS-forpliktelser og annen lovgivning.

I den grad Stortinget har vurdert likestillings- eller diskrimineringsaspektene under lovgivningsprosessen, vil dette selvfølgelig bli vektlagt i nemndas vurderinger.

Nemnda kan også komme til et tolkningsresultat som tilsidesetter lovregler som strider mot menneskerettslige regler som er gitt forrang på det området Nemnda skal håndheve. Regler som står over lov må på denne måten få virke etter lex superior-prinsippet. Nemnda viser til følgende uttalelse i sak 9/2006:

Domstolene kan begrense virkningen av konkrete lovbestemmelser dersom de finnes i strid med overordnede rettsnormer slik disse er nedfelt i grunnloven, menneskerettigheter inkorporert i menneskerettsloven og bindende EU-rettslige regler. På likestillings- og diskrimineringsområdet er viktige FN-konvensjoner inkorporert med rang som vanlig lov, men EØS-forpliktelser kan måtte gis forrang. Nemnda kan i denne forbindelse komme til det tolkningsresultat at norsk lov er i strid med bindende rettsnormer som skal gis forrang ved rettsanvendelsen. Dette kan skje dersom det påvises strid med direkte virkende EU-regler eller andre regler som vil kunne sette til side Stortingets lovgivning, og som det er tillagt likestillings- og diskrimineringsapparatet å håndheve.

Ved at Kvinnediskrimineringskonvensjonen gis forrang i menneskerettsloven er jo nettopp utgangspunktet at annen norsk lov skal vike dersom motstrid konstateres.

Nemnda noterer seg at Justisdepartementet i høringsnotatet både kommenterer eggdonasjonsspørsmålet og spørsmålet om ulik betaling for steriliseringsinngrep kan komme i en annen rettslig stilling dersom lovvedtaket blir at KDK inkorporeres i mrl. § 2, jf. § 3. Nemnda mener det vil være hensiktsmessig for samspillet mellom lovgiver og håndhevelsesapparat at lovgiver tar direkte stilling til hvordan disse to konkrete spørsmålene rettslig bør løses dersom KDK gis forrang. Lovgiver bør ha en oppfatning om hvordan KDK eventuelt skal innvirke på norsk rett gjennom forrangsbestemmelsen. Problemstillingen bør

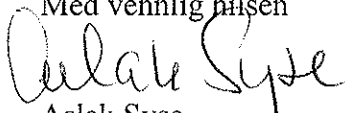
derfor drøftes i odelstingsproposisjonen slik at det primært er Stortinget og ikke domstolene som tar stilling til spørsmålet om eggdonasjon og spørsmålet om ulik betaling for steriliseringsinngrep. Dermed blir det også en mer ryddig debatt om konsekvenser ved inkorporering i menneskerettsloven.

I høringsnotatet ser det ut til å bygges på en oppfatning om at det rettslige utgangspunktet for vurderingen av de to sakene etter inkorporeringen av KDK med forrang vil bli annerledes enn før, og at det derved også vil være mulig at resultatet må bli et annet. Svaret på hva lovgiver mener i disse to sakene kan også ha betydning for lovforståelsen i andre mulige motstridsspørsmål, og har derfor betydning utenfor de to sakene.

Håndhevingsapparatet som er ment som et lavterskeltilbud, bør gis denne rettledningen når slike lovgivningsskritt settes ut i livet.

Nemnda har for øvrig ikke kommentarer til høringsutkastet.

Med vennlig hilsen

Aslak Syse

leder for Likestillings- og diskrimineringsnemnda

Geir Helgeland
sekretariatsleder